

Спільна гра та ігри з дитиною для її розвитку

**Софія Борська-
Монджицька**

Як часто ми граємося?

Гра

- Гра природно асоціюється з дитинством.
- Це найпоширеніша форма діяльності дітей.
- *«Гра — це добровільна діяльність або заняття, що здійснюється в певних фіксованих межах часу і простору, за добровільно прийнятими, але безумовно обов'язковими правилами; вона є самоціллю і супроводжується почуттями напруги і радості, а також усвідомленням відмінності від звичайного життя».*

Й. Гейзинга (1985, с. 22)

Різновиди гри

- Різні класифікації типів ігор та стадій розвитку гри.
- Загалом, у психології розвитку ми говоримо про:
 - Зв'язок між грою та пізнавальним і соціальним розвитком дитини, зокрема:
 - про самостійну гру з використанням предметів (іграшок) (12–24 міс.)
 - про паралельну гру (з елементами наслідування/імітації) (після 24 міс.)
 - про спільну гру (після 3 р.)

Спільна гра

- Ця гра має свої правила, діти самі встановлюють певні обмеження
 - гра у дім/сім'ю — діти видають себе за батьків, вживаються у їхні ролі;
 - гра у квача/цурика — діти не бігають безцільно.
- Важливим у грі є те, що існують договірні обмеження, які можна змінювати за згодою учасників.
- Наявність правил (прихованих або явних) є важливим аспектом дитячої гри.

Спільна гра

- Гра відбувається не завжди однаково, діти змінюють діяльність, експериментують з новими ідеями;
 - мають улюблені ігри, до яких неодноразово повертаються, але не завжди відтворюють той самий сценарій.
- Небуквальність — елемент гри, який полягає у наданні додаткового сенсу виконуваним діям:
 - бігання по кімнаті — це рухова активність, але якщо при цьому розстави руки у боки, то додається значення «я літак»;
 - вудка, палиця, гачок і витягання папірців — це дрібна моторика та координація, але якщо це робити у мисці з водою або на синьому тлі тощо, то вже «ловимо рибу».
- Чому я про це кажу?

**Бо дорослі не вміють
гратися**

Спільна гра

- На думку Брунера (1975, 1977), спільна гра — це діяльність, у якій двоє партнерів беруться до одного й того самого заняття з використанням один і тих самих предметів, вони граються і співпрацюють у ході спільних дій.
- Важливо, щоб партнери усвідомлювали присутність один одного, передавали свої емоції, дивилися один на одного, ділилися переживаннями.
- Дорослі не вміють гратися...

- Чому?

**Але ж чому дорослі не
вміють гратися?**

Як гратися?

Перш за все, з точки зору дитини

- Що ми робимо? (Дії)
- Чим це робимо? (Предмети)
- Що ми кажемо?
- Хто це робить? Хто каже? Коли?
- У чому полягає взаємодія між учасниками гри?

Де гратися — простір для гри

- Килим / килимове покриття (щось м'яке)
- Дитячі столик і стільчики
- Подушки для сидіння
- Відрізок слизької підлоги (чим довший, тим краще)
- Кілька ковдр
- Коробки для іграшок/книжок/посуду
- Дошка/мольберт

Як використовувати простір?

- Гра за столом
 - природні, фізичні межі, обумовлені краями.
- Гра на підлозі
 - можна виділити місце для гри/активності меншої площі (килимоч, ковдра, килим, жовта клейка стрічка, подушки), можна грати з рухами, наприклад, по колу.
- Гра «в повітрі»
 - стоячи — такі ігри сприяють скеруванню уваги дітей.
- Рухливі ігри на більшій площі
 - від простого квача/цурика до вправ та рухливо-реляційних ігор, наприклад, за мотивами Вероніки Шерборн (тут потрібна слизька підлога та ковдра), будівництво «бази».
- Ігри на повітрі
 - рух, більші будови, творчість, ігри та розваги за правилами.

Ігри та матеріали

«Точняк»

- Кубики та інші предмети для будівельних ігор
- М'ячі різних розмірів
- Маленькі та великі машинки
- Мініатюрки (чоловічки, фігурки героїв, звірі, динозаври, їжа, меблі, іграшкова кухня, ванна кімната, малий столяр, лікар, електрик тощо)
- Смішні ігри
- Музичні інструменти
- Крейда, сухі пастелі, олівці, клей (від якого не залишаються сліди)
- Папір для малювання та кольоровий самоклеючий папір
- Ігрове тісто, пластилін
- Книжечки та блокноти без тексту
- Ляльки, плюшевий ведмедик, талісмани
- Мильні бульбашки, повітряні кульки

Менш очевидне (уява!)

- Шарфи та хустки/бандани (текстиль)
- Пряжа, товста нитка
- Формочки для печива
- Кухонний посуд, каструлі
- Шкарпетки, рукавички без пари
- Гудзики, галантерея, штучні квіти
- Швейне приладдя
- Шурупи, викрутки, шматки дощок і деревини, дріль, напилек, наждачний папір
- Кольорові журнали
- Клейка смужка (різних типів і розмірів)
- Крейда тротуарна
- Настільні ігри

Як підібрати матеріали та види діяльності

- Вік та рівень розвитку дітей
- Дитячі інтереси — треба спостерігати
- Рівень мотивації дітей — потрібно стимулювати
- Рівень енергії — якщо низький, то піднімати, а потім знижувати; якщо високий — знижувати і потім піднімати відповідно до природного ритму гри

Залучення

- Що зробити, щоб дитина звертала на мене увагу?
 - Потрібно пересвідчитися, що дитина вас бачить.
 - Якщо вона сидить на підлозі, то треба сісти на підлогу поруч з нею, у полі її зору. Якщо лежить на підлозі — лягти поруч обличчям до дитини. Якщо сидить за столом — можна сісти збоку. Не слід вимагати, щоб дитина на вас дивилася, достатньо того, щоб ви перебували в її полі зору.
 - Потрібно пересвідчитися, що дитина вас чує.
 - Застосуйте власні звукові ефекти під час гри з іграшками. Якщо гра з тваринами - імітувати їхні голоси. Гру з чоловічками/мініатюрами можна супроводжувати діалогами.
 - Не слід направляти дитину — слідкуйте, повторюйте за нею, пропонуйте власні ідеї та варіації (але поважайте дитяче «ні»)

Порозуміння

- Завдяки спільній діяльності, а не розмові.
- Станьте для дитини джерелом приємних занять — робіть те, що приносить дитині радість та задоволення. Якщо вона любить бульбашки — пускайте бульбашки, якщо любить книжечки — переглядайте книжечки, якщо любить малювати — малюйте.
- Кожне заняття та розвагу можна розвивати та розширювати, завдяки чому така забава не буде нудною та виснажливою:
 - можна замінити предмети (м'ячик на машинку, бульбашки на повітряну кульку),
 - можна додати новий елемент (машинка може їздити сама або з пасажиром, кульку можна відбивати не рукою, а іншими частинами тіла), або новий фрагмент сценарію (під час гри в кухарів можна вдати, немов пригощаємо маму),
 - можна трансформувати знайоме заняття за допомогою нових матеріалів або методів (відбивання повітряної кульки можна замінити відбиванням в'язаного м'ячика з наповнювачем, замість звичайного квача можна гратися у квача, бігаючи задки).

Етапи спільної гри

- Організація та визначення теми гри.
- Початок гри (теми) (наприклад, будівництво з кубиків, їзда іграшковими машинками).
- Розширення/розвиток гри (внесення змін, варіації на тему).
- Закінчення (прибирання іграшок, вибір іншої діяльності та перехід до неї).
- Гра може протікати з використанням предметів/іграшок або без них.

Вправи

- Придумайте гру, елементом якої є торт (може бути шоколадний).

Дякуємо за увагу!

[zofia.borska-
madrzycka@psych.uw.edu.pl](mailto:zofia.borska-madrzycka@psych.uw.edu.pl)